

Til beslutningsforslag nr. B 46. Betænkning afgivet af Retsudvalget den 21. marts 1995

Betænkning

over

Forslag til folketingsbeslutning om en forsøgsordning med behandling af kriminelle stofmisbrugere som alternativ til frihedsstraf

Udvalget har behandlet beslutningsforslaget i nogle møder og har herunder stillet spørgsmål til justitsministeren, som denne har besvaret skriftligt. Nogle af udvalgets spørgsmål til justitsministeren og dennes svar herpå er optrykt som bilag til betænkningen.

Herefter indstiller *udvalget* forslaget til folketingsbeslutning til *vedtagelse uændret*.

Et mindretal (Ventres, Det Konservative Folkeparti og Fremskridtspartiets medlemmer af udvalget) finder det tilfredsstillende, at regeringen har fremsat beslutningsforslaget som en opfølgning på Fremskridtspartiets beslutningsforslag fremsat den 1. februar 1994.

Det er vigtigt, at narkomanerne får et alternativt tilbud til fængselsstraffen, idet fængselsstraf ofte blot fører til, at en narkoman fortsætter sit misbrug i fængslet med oparbejdning af stor gæld til følge. Den gæld skal tilbagebetales, når narkomanen bliver løsladt, hvorfor narkomanen ofte er tvunget til ny kriminalitet for at skaffe pengene.

Fængselsstraf afvæner normalt ikke narkomaner, hvorfor egentlig og kvalificeret afvæning er at foretrække frem for fængselsstraf, både for narkomanens skyld og af samfundsøkonomiske årsager.

Mindretallet finder dog, at de to forsøgsordninger burde ligne hinanden på et punkt, nemlig tidsfastsættelsen af vilkårene, således at narkomanerne i begge forsøg får en periode på

2 år for vilkårene om afholdelse fra stoffer og kriminalitet.

Samtidig er det mindretallets opfattelse, at der ikke bør være nogen nedre grænse i den pådømte straf for de narkomaner, som kan få tilbudet om afvæning i stedet for frihedsberøvelse.

Det skal ses i sammenhæng med mindretallets ønske om, at der som hovedregel skal ske udløsning af den fulde straf, hvis behandlingen eller vilkårene i øvrigt overtrædes. Hvis ikke narkomanen ved, at det får konsekvenser at afbryde behandlingen, er der stor risiko for, at den pågældende vil lade sig friste. Reglen skal naturligvis være en hovedregel, for der kan selvfølgelig være tilfælde, hvor hovedreglen med fordel kan fraviges.

Endelig er det vigtigt for mindretallet at påpege og understrege, at en afgiftning af narkomanen ikke er nok. Afgiftningen skal følges op af en genopbygning af narkomanen både fysisk og psykisk, så narkomanen er i stand til at stå på egne ben efter behandlingen og er i stand til at leve et stoffrit og kriminalitetsfrit liv.

Det nytter ikke noget at give en narkoman et flot arbejde og en nyindrettet og møbleret lejlighed og så tro på, at narkomanen herefter kan klare sig selv. Der vil ske det, at narkomanen vil føle sig helt isoleret og ensom i det nye sterile miljø, hvilket ofte vil føre til tilbagevenden til stofmisbrug. Narkomanen skal have ansvar for sit eget liv, selv træffe sine valg og selv

finde lejlighed og arbejde m.v. Selvfølgelig skal man hjælpe, men det skal være hjælp til selvhjælp.

Et andet mindretal (Socialistisk Folkepartis medlem af udvalget) bemærker, at det er vigtigt, at der nu tages effektive skridt til at få etableret behandling af kriminelle stofmisbrugere som alternativ til frihedsstraf.

Mindretallet skal dog særligt fremhæve, at forsøgsordningen ifølge beslutningsforslagets ordlyd kan udnyttes, selv om betingelsen om 6 måneders ubetinget straf ikke er opfyldt.

Der er stofmisbrugere, som er motiveret for behandling, også selv om de ikke forventes idømt så lang en straf. Mindretallet finder det vigtigt, at de ikke helt udelukkes fra at blive omfattet af alternativet.

Et tredje mindretal (Enhedslistens medlem af udvalget) bemærker, at Enhedslisten støtter, at stofmisbrugere får et alternativ til fængselsstraf. Fængselsstraf betyder ikke afvænnning, men blot en fortsættelse af misbruget under andre former. Det er vigtigt, at man i udmønt-

ningen af beslutningsforslaget betoner det behandlingspolitiske aspekt i forhold til den udpegede målgruppe. Enhedslisten finder det utilfredsstillende, at kommunerne ikke bruger straffelovens § 49, stk. 2, i større udstrækning. Enhedslisten henviser i øvrigt til spørgsmål 12 og det tilhørende svar fra ministeren, som er optrykt som bilag til betænkningen.

Beslutningsforslaget lægger op til et par begrænsede forsøg over for en snæver målgruppe. Der burde være et generelt tilbud om behandling som alternativ til fængselsstraf, men som en start er disse forsøg bedre end ingenting. Enhedslisten vil arbejde for, at den enkelte stofmisbruger får et krav på behandlingstilbud.

Det er Enhedslistens opfattelse, at utidssvarende love og politiets stressmetoder skaber en unødvendig kriminalisering af den enkelte stofmisbruger. Det bør ikke være strafbart at indtage stoffer eller besidde stoffer til eget forbrug. Der bør udvikles et alternativ til det nuværende narkomarked, hvor stofmisbrugerne tvinges ud i berigelseskriminalitet, prostitution m.v.

Dorte Bennedsen (S) Erling Christensen (S) Holger Graversen (S) Per Kaalund (S)

Lissa Mathiasen (S) Margrete Auken (SF) nfm. Bjørn Elmquist (RV) fmd.

Søren Søndergaard (EL) Sonja Albrink (CD) Birthe Rønn Hornbech (V)

Inge Dahl-Sørensen (V) Svend Aage Jensby (V) Erling Oxdam (V)

Helge Adam Møller (KF) John Vinther (KF) Henning Grove (KF) Pia Kjærsgaard (FP)

Nogle af udvalgets spørgsmål til justitsministeren og dennes svar herpå

Spørgsmål nr. 1:

Vil private behandlingsinstitutioner blive brugt i forsøget?

Svar:

Justitsministeriet har indhentet en udtalelse fra Socialministeriet, der efter høring af Fyns og Frederiksborg Amter har oplyst følgende:

»I begge forsøgsområder vil man anvende private institutioner i behandlingsforløbet.

På Fyn er det forudsat, at der – for den tre måneders døgnperiode – indgås en entrepriseaftale med et af Dag- og Døgncentrets døgnbehandlingsteder på Fyn. I amtsligt regi etableres en særskilt behandlingseenhed til varetagelse af dagbehandlingen og den ambulante behandling, herunder det løbende tilsyn og samarbejde med døgnopholdsstedet, samarbejdet med kriminalforsorgen og kommunen.

I Frederiksborg vil man afprøve tre modeller, som både omhandler ønsket om at benytte private behandlingsinstitutioner og et socialpædagogisk opholdssted i døgnperioden på seks måneder. Konkret ønsker man at indgå en aftale med den selvejende institution Kongens Ø, som arbejder efter Minnesota-metoden. Herudover ønsker man at afprøve en behandlingsmetode efter italienske principper. Konkret ønskes en aftale med Københavns Kommune, som p.t. planlægger at oprette en institution efter disse principper. Den tredje model er døgnanbringelse i det traditionelle behandlingssystem med en aftale om behandling på et konkret socialpædagogisk opholdssted efter bistandslovens § 66.

Det skal bemærkes, at det efter de gældende regler på området ikke er muligt at købe enkeltpladser på private institutioner, men at der for de to nævnte selvejende institutioner (Dag- og Døgncentret og Kongens Ø) er lavet bekendtgørelser, der gør det muligt efter bi-

standslovens § 138 b – på forsøgsbasis – at indgå aftaler på entreprisevilkår.

Socialpædagogiske opholdssteder er mindre døgnbehandlingstilbud, som kræver kommunal godkendelse.«

Spørgsmål nr. 2:

I hvilket omfang vil metadon blive brugt i behandlingen?

Svar:

Justitsministeriet har indhentet en udtalelse fra Socialministeriet, der efter høring af Fyns og Frederiksborg Amter har oplyst følgende:

»I begge forsøgsområder er der tale om stoffri behandling, hvor metadon højst vil indgå i den indledende nedtrappings-/afgiftningsfase.

Såfremt der i forsøget er stofmisbrugere, som viser sig ikke at kunne profitere af stoffri behandling, men som vurderes at kunne profitere af metadonvedligeholdelsesbehandling, vil en sådan behandling være tilgængelig i amtets almindelige behandlingstilbud på sædvanlige vilkår – der vil sige uden for forsøgsprojektets økonomiske og behandlingsmæssige rammer.«

Spørgsmål nr. 12:

Hvorfor bruges straffelovens § 49, stk. 2, så lidt, som tilfældet er?

Svar:

Som det fremgår af rapporten om anvendelse af straffelovens § 49, stk. 2, som omtales i besvarelsen af spørgsmål nr. 11, er anvendelse af bestemmelsen steget fra 47 personer i 1987 til 141 personer i 1993. I 1994 blev bestemmelsen anvendt i 166 sager.

I forarbejderne til loven forudsattes, at bestemmelsen skulle bruges i begrænset omfang. Der blev givet mulighed for, at overførsel un-

der særlige omstændigheder kunne finde sted til behandling uden for fængslerne.

Direktoratet for Kriminalforsorgen har tidligere vurderet behovet for overførsler til 200-300 pr. år. Et sådant tal vil holde sig inde for bestemmelsens forudsætninger.

Når man ikke helt er nået op på det skønnede behov for anbringelser, kan det skyldes, at det er blevet vanskeligere at finde anbringelsessteder, efter at der er sket et fald i døgninstitutionskapacitet i landets amter.

Endvidere tyder tilbagemeldinger fra kriminalforsorgens afdelinger på, at der i kommunerne er en vis tilbageholdenhed med hensyn til at betale for anbringelsen.

Som oplyst i Justitsministeriets besvarelse af 21. februar 1995 af spørgsmål nr. 160 (Alm. del

– bilag 242) følger kriminalforsorgen løbende udviklingen på dette område og er herunder opmærksom på de problemer, som den nævnte praksis kan give anledning til.

Hertil kommer, at den omstændelige procedure ved anvendelsen af bestemmelsen medfører, at bestemmelsen ikke kan bruges ved kortere straffe.

Spørgsmålet om anvendelsen af straffelovens § 49, stk. 2, er behandlet i den betænkning, der er afgivet af arbejdsgruppen om en lov om fuldbyrdelse af straf m.v. Arbejdsgruppen finder, at der er grundlag for en udvidelse af anvendelsen og foreslår endvidere en vis forenkling i proceduren. Forslaget behandles som nævnt i øjeblikket i Straffelovrådet.